

κανικλείον

Παρασκευή, 6 Απριλίου 2012

6:10 πμ

ΚΑΝΙΚΛΕΙΟΝ. οὐσ. θ. (λατ. *canicula*, ταύ-
τός. υποκορ. τοῦ *canis*, κύων). Ἄζρνμ.
Κύναστρον, κύων, σείριος, ὁ λαμπρό-
τατος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ δυνα-
στεύων ἐπὶ τῶν κυνικῶν καυμάτων. *La*
—*en feu désolé la campagne*, διάπυ-
ρος ὁ σείριος τοὺς ἀγροὺς ἀποκναίει.
(Βοσλῶ). ||.—*η* *jours caniculaires*, τὸ
κυνόκαυμα, τὰ κυνικά καύματα, καθ' ἃ
ὁ ἥλιος συνανατέλλει τῷ ἀστέρι κυνί,
ἀπὸ 24 Ἰουλίου εἰς 23—26 αὐγούστου.
Pendant la—, ἐπὶ κυνί, ὑπὸ κύνα, κατὰ
τὰ κυνικά καύματα. *Après la—*, μετὰ
τὸν κύνα. ||. ἀρχ. Καλαμάριον περιέ-
χον τὴν κοκκίνην μελάνην δι' ἧς ὑπέ-
γραφον οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐ-
τοκράτορες.

Screen clipping taken: 6/4/2012 6:10 πμ

ΚΩΔΙΝΟΥ

De officialibus Palatii Constantinopolitani et de officiis magnae ecclesiae 210

Manuel Comnenus, inquit ille vitae eius
l. 1 4 Theodorum Styrriotam εἰς τὴν τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου μεγαλο-
πρεπῆ προβιβάξει τιμὴν καὶ τὴν παρὰ τοῦ βασιλεῦς μεγάλην οἰκείωσιν.
invidet propterea aemulus quidam logotheta: οὐκοῦν κατὰ καρδίας ἀν-
ταίαν πληγὴν εἰληφώς ὁ δηλωθεὶς λογοθέτης ἐκ τοῦ τῷ Στυππειώτῃ
δοθῆναι δοχεῖον ἐρυθροδάνον διάλιθον χρύσειον, scribit idem l. 3. is
igitur idem est qui canicleo praeficitur et qui vasculi purpurei coloris cu-
stos est. ac ideo τὸ κανικλείον ἐστὶ δονεῖον ἐρυθροδάνον, quod et
χρυσόβουλλον: ita namque reponit alia lectio vulgarior, χρυσόβουλλον
δοῦς μετὰ λίθων λαμπρῶν. hinc si τοῦ ἐπὶ κανικλείου ὄφρικιον, ut
habet Nicetas in Alexio 3 3, camerarii cum Gunthero vel cancellarii cum
Radevico proprium debeat asserere, aequus lector iudicaverit. illud circa
Leonis Armenii tempora primo inventum vel auditum ex Theophane et
Cedreno in eius vita conicio. munus etiam eiusdem fuit imperatorum
subscriptionibus attestari. sic cum subscripsissent octavae synodi actioni
decimae imperatores Basilius Constantinus et Leo, exaratis nimirum ante
scripta nomina crucibus, τὸ τῆς γραφῆς ὑπόλοιπον γέγραφε Χριστοφό-
ρος πρωτασηκρήτης καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου. hoc est unicusque nomini
scripto ipse sua manu adiunxit, ἐν Χριστῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς. addit
haec Bullengerus auctoris tacito nomine: Μανουὴλ εἶχε τὸ σύνηδες κα-
νικλωμα καὶ τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ταύτην, Μανουὴλ ἐν Χριστῷ
θεῷ πιστὸς βασιλεὺς, καὶ κάτωθεν ἀπηρωρημένην βούλλαν χρυσοῦν διὰ
μετάξης ὀξείας, καὶ ἐξῶθεν τὸ διὰ τοῦ ἐπὶ κανικλείου καὶ δικαιοδότου
Θεοδώρου. quod in Christianissima curia exsequuntur secretarii, ubi
principis subscriptione inferius vel a tergo proprium nomen apponunt. ex
his de canicleo et caniculo collectis a Gretsero copiosis testimoniis desi-
derata lux accessit.

Μια πολύ λογικότερη ετυμολογική ἐξηγήση δίνεται στὰ "ΓΡΑΦΙΚΑ" τοῦ Κων. Σταμάκη

Ἡ λέξη **καννίκλιον** εἶναι ἀπὸ τις λατινικές ἐκεῖνες, πού διασώθηκαν μόνο σ' ἐλληνικά κείμενα, τὸ καννίκλιον εἶναι ἐξέλιξη τοῦ ἀνεύρετου λατινικοῦ **cannicula**, υποκοριστικοῦ τοῦ γνωστοῦ καὶ στὴν ἐλληνική καὶ στὴ λατινική σημιτικοῦ **canna** (κάννα), δηλαδή **καλάμι**. Καὶ καννίκλιον θὰ πεῖ ἀκριβῶς **καλαμάριον**. Προφανῶς εἶχε καὶ στὴ λατινική ἢ στὴν ἑλληνόγραφη βυζαντινολατινική τὴν ἴδια σημασιολογική ἐξέλιξη, πού εἶχε καὶ τ' ὁμόλογο τοῦ ἐλληνικό **καλαμάριον**. Σήμαινε δηλαδή τὸ καννίκλιον πρῶτα τὸν **κάλαμον** σὰ γραφίδα, κι ἐπειτα τὸ **μελανοδοχεῖον**. Με τὴ δεύτερη αὐτὴ σημασία ἀνευρίσκεται μόνο στὸν Ἰωάννη Λυδό. Σ' ὅλες τις ἄλλες ἀναφορές τοῦ ἔχει μιὰ τρίτη

πιό εξελιγμένη σημασία: σημαίνει τήν αυτοκρατορική **γραμματεία** ή ένα τμήμα της. Ο **χαρτουλάριος του καννίκλιου** ή **ό επί του καννικλίου** ή **ο καννίκλιος** ή **καννικλίων** είναι μάλλον **ο ιδιαίτερος του αυτοκράτορος**.

Αναφορές

Τρισκαιδεκάτη ή των ανθυπάτων αξία, ής βραβεῖον, κωδίκηλοι αλουρογειδεῖς γεγραμμένοι, ἐκ βασιλικῆς χειρὸς ἐπιδίδονται, **[ἐπίσης]** δίδωσι **[κατά]** συνήθειαν **[εἰς]** τον τοῦ κανικλείου Φιλιθέου Κλητορολόγιον 347.135

Screen clipping taken: 21/11/2012 3:22 μμ